

de Ruyra i poetes balears en *AlcM*, § 2. Cf. *DCEC*, s. v. *bobo* (del mateix origen, amb evolució ben diferent), i *balbscir*.

A l'Edat Mitjana trobem pertot l'acc. 'balbucient' o 'tartamut', solament referent encara al parlar, com en les *VidesR* (*balbsment*; també *balbejar*; cites dels *DAG* i *DBal.*), o en la trad. de la *Comèdia* per Andreu Febrer (*AlcM*). Aquesta és la comuna amb l'occità, on ja el trobem documentat en la segona meitat del S. XII: «l'aur' amara fa ls bruels brancutz / clarzir --- e ls letz becç dels auzels ramencs / té balbz e mutz», Arnaut Daniel (en Appel *Chrest.*, 25.3); *Loís lo Balb* per al rei carolingi *Louis le Bègue* (Rayn. II, 171b). L'aplicació preferent al parlar no va cessar bruscament ni ha arribat mai a desaparèixer, com ho mostren sobretot els derivats *balbetejar*, *balbeteig* (escriptors recents de la zona central en *AlcM*), *balbotejar* en Eiximenis (*DBal.*); la variant *balbolejar* deu ser mera errada, *balboteig* en Ruyra; *balbejar* 'quequejar o balbuçar' en les *Vides de Sants* catalanes i en llur versió a l'occità (*DAG*; Bartsch, *Aprov. Lesebuch*, 171.16; també fr. ant. *balboier*, *-bier*), al costat del qual apareix també, i persisteix encara en els parlars moderns, la de 'avançar amb inseguretat' (S. xv, *Manescalia* de Díex, *AlcM*), 'titubejar', molt predilecta aquesta de l'estil del manacorí Mn. A. M. Alcover (*balbetjar*, *BDLC* XII, 16; *baubeig* 'titubeig' i *baubetjar*, *BDLC* XIV, 134; VI (1912), 21; de la qual és una mera variant fonètica el barceloní (i en general cat. familiar) *fer + bobejar* 'fer anar esmaperdut, titubejant, amb esperances vanes',³ que els puristes a ultrança i mestres de català han pres erròniament per un derivat del cast. *bobo* o *bobear* (de matís ben diferent), i per això ha estat exclòs dels diccs. normatius, quan de fet no fou (inicialment) sinó una pronúncia descuidada de *fer baubejar*.

En llatí *BALBUS* solament es documenta com a 'tartamut' o 'balbuç', i és possible que realment no hi hagués gaire més que això: es tracta d'un mot pertanyent a una arrel amb ampla difusió en les llengües indoeuropees (Pok., *IEW*, 91-92; Ernout-M. i Walde-H., s. v.), on també predomina aquest sentit, i on es refereix en la majoria dels casos al patlar, però no hi manquen mots de sentit més comprensiu o d'aplicació més global al parlar, a la intel·ligència i als sentits, tot alhora: txeç *blb* 'totxo', al costat del rus *bolobólîi* 'xerrar insubstancialment', lit. *blebénti* 'barbotejar', cast. *bable* 'patuès', al costat de l'angl. *to babble* = fr. *babiller*, i fins possiblement el gr. *βῆβῆραπος* (inseparable del scr. *balbalākaroṭi* 'quequeja' i *barbārah* 'tartamut') i el ll. *baburrus* 'beneit', que ja s'enllaça amb el grup del nostre *BABAU*.

Dintre d'aquest complex va formar un grup a part i més coherent la família del derivat llatí *balbutire* 'balbuçar'; en romànic resultà bàsic per al descabellament d'aquest grup el mot mig-savi *balbucient* (del participi *balbutiens*, *-tis*), que el *DAG*, solament documenta en la nostra llengua des del S. XVII (però també fou usat ja el 1422 com a *balbuciente* en el cast. del manxec catalanitzant E. de Villena); d'ací els

derivats *balbuç* [«parla axí com infantó *balbuç*» 1272, Lull, exs. dels Ss. XIV-XV en el *DBal.*]; encara força usat pels valencians (Sancho, E36vb, 38rb; *AlcM*) i escriptors del Migjorn en general (Puig i Ferrer, *Cercle Màgic*, p. 313; veg. la cita a *FAR-FALLÓS*).

L'antic verb *balbuçar* (c. 1395, Aversó, *Torcimany*, *AlcM*); i, com a ampliació d'aquest, *balbucitar* («la lengua diu qu'ela molt bé u dirà / mas que la por del cor força li tol, / que scns profit està, con parlar vol, / e si ho fa, que *balbucitarà*», Auziàs, i Sancho I, 148biv^o2); i en fi, *balbuçar*, que en català és molt més antic que el cast. *balbuçar* (probablement pres de nosaltres, més que desenrotllat com pensava Cuervo, *DCEC*), i ben documentat des de Bernat Metge i el *Curial*: «perdè tota la color que havia presa, e encara la paraula; car, volent parlar, *balbuçar* e li tremolaren los labis» (*NCL* I, 85); anàlogament l'lenquadocia *balbusejà*, al costat del rodanès *balbucia* (*TdF*), que és també de molts altres parlars d'Oc i potser mera còpia del fr. *balbutier*.

DERIV.: *Balbar-se*, *DAG*, *Embalbir*⁴ [1913, Bulbena; *DOrt.*; 1919, Ruyra] o *emalbar* (*DFA.*) (amb *desemalbar*). *Balbís*, *-issa*, que innova a Val, la terminació de *balbuç*. *Balbuçig*, *Balbuçia* [S. xv, *AlcM*].

¹ Més ampliat en el *Damen.*; tant aquest com *DFgra.*, donen *baub* però remetent a *baubo*, *-a*, forma comparable a *calbo*, *cego*, *manco*, *guerxo*, de més extensió; en el Princ. només s'usa *báup* sense *-o*, o bé pronunciat *bálp*, fem. *-lba* que no és veritat que només s'usi literàriament (*AlcM*) sinó popularment a Barcelona i a tota la part Sud del dialecte oriental, i la major part de l'occidental, i en valencià; en diccionaris valencians com el de Fe. Pastor i G. March *balb* figura en l'acc. moderna, si bé allí la rutina fa que els del S. XIX solament repeteixin l'acc. «balbuciente» que troben en llurs models (MGadea, *Escrig-Ll.*) o ometin el mot (*Escrig*, 1851). — ² Per a la superioritat de *fer* o *torrar balb* sobre l'acastellanat *entumir*, veg. JCoromines, *Lleures...*, 71, 76. — ³ Ex. del barceloní Pons i Massaveu, en *AlcM*. Sentit sovint al meus pares i a tota mena de gent de ciutat, i fins allà on m'abasta la memòria. Coromines l'usà més d'un cop en les seves obres: «com que ell anava fent les mateixes esses que nosaltres, trec d'una vegada trencàvem de camí o, havent trencat una cantonada, reculàvem, només que per veure'l *bobejar*», *Les Llàgrimes de St. Llorenç* II, viii, p. 131; «Geta fa *bobejar* els vells abans de dir el preu que té pensat: primer parla d'un talent, després ---», pròleg a *Formió*. Però també a Mallorca té circulació *bobetjar* «aferrar-se jugant; jugar ballugant-se molt», per més que AMAlcover hi insinuï una derivació fantàstica afegint «jugant com els bous» (*BDLC* III, 13). — ⁴ El *DFA.* l'usa entre altres aplicacions referint-se al parlar: «travar-se la llengua: *emalbir-se* fins al punt de no poder parlar». Solament disposant de la font d'aquesta frase, que desconec, podríem veure si surt de l'ús antic de *BALBUS* per